

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj **X.**

V sredo 23. junia (ranoletna) 1852.

List **50.**

Zlati čas.

(Zdravica za napev.)

Sej še niso pobegnili

Zlati časi vsi od nas;

Dosti taci bomo vžili,

Če edinost bo pri nas.

Sej v nebeški vézi zlati

Glasi noč in dan doné:

Da naj z bratom brat se brati

In razpertja naj miné!

Sej nam zlato solnce síje,

Zemlja blaga tud rodi,

Terta kolčja se ovíje:

Zlato vince nam zori!

Polne čaše zdaj nagnimo,

Naj vesel bo vsak zmed nas,

Vsi neslogi odrecimo:

Tako pride zlati čas!

J. D.

Kmetijske skušnje.

(*Nekaj noviga zastran krompirja*). V časniku Štajarske kmet. družbe (Wochenblatt der steierm. LWG.) se bere novo obdelovanje krompirja, ki je takole popisano: „Krompir se sadi po navadnim, le bolj saksebi, in cel. Berž ko perje (krompirjevec) za 1 čevlj zrase, se po navadnim okoplje. Namesti ga pa vdrugeč okopavati, se stebila v podobu kolesa proti zemlji zavijó, in s perstjó zakrijejo. V enih tednih se stebila spet vzdignejo, pa se v drugič ravno tako položé in z zemljo zakrijejo.

Skusilo se je to v 3 verstah različno.

V prvi versti se krompirjeva stebila niso z zemljo zakrile, — v drugi so jih zakrili, — v tretji versti pa so jih, ko je perje pol čevlja veliko zraslo, skerbno v zemljo položili in za 2 pavca na debelo s perstjó osuli; to se je večkrat ponavljalo, dokler krompir ni cvesti začel. V vsako teh trojnih verst se je vsadilo 50 krompirjev.

Pridelalo se ga je v prvi versti 450, v drugi 680, v tretji 5200.

Velik razloček! Skušnja je vredna posnéme.

(*Nekaj noviga zastran jalovih krav*). V časniku Tiroljske kmetijske družbe je bil pred nekimi leti od zvedeniga zdravnika pomoček nasvetovan: kaj storiti, da se jalove krave sopet vbrejijo. Ker v poslednjim listu Solnograške kmetijske družbe nek kmetovavec po mnogih skušnjah močno hvali ta pomoček, ga naznamo tudi našim živinozdravnikom in kmetovavcam, ker je lahak za poskušnjo.

Pervo pa, kar imamo o tem povedati, je: da omenjeni pomoček pomaga le pri taci kravah, katere so že eno ali več telet imele, in pri katerih se je po teletenji ustje telečnika ali maternice po vnetji ali prisadu zaraslo, kar se večidel takrat zgodi, če je krava teško teletila in ji je pomoč sirova in silovita bila, pri kateri se lahko kaj v notranjih delih poškodje.

Take krave z zarašenim materničnim ustjem se scer pojajo, pa vunder jalove ostanejo.

Ali je to notranje ustje zarašeno, ali ne, se je lahko prepričati. Zdravnik ali scer pameten človek naj si namaže desno roko s čistim maslam ali oljem, in naj seže ž njo skozi nožnico krave noter; kazavnik (to je prvi perst zraven pavca) naj stegnen derži in z njim naj skerbno in rahlo okoliše, dokler do neke mehke jamice ne pride, ktera je maternično ustje. Noht mora biti — se vé da — porezan, da ničesar ne rani.

Je našel tako ustje, naj poskusi s kazavnikom skozi to luknjo naprej v telečnik ali maternico priti. Zamore to lahko storiti, je znamenje, da ustje ni zarašeno. Če pa ne more naprej, je znamenje, da je zarašeno, in zavolj tega vbrejenje ni mogoče.

Se je pomočnik na to lahko vižo prepričal, da je ustje zarašeno, zamore ravno tako lahko pomagati, takole: Od najdene jamice naprej naj tiši pomočnik svoj perst vedno okoli sukaje počasi in skerbno naprej tako, da predêre zrašek in da pot v maternico odprè, kar lahko čuti poveči votlini, v katero je s perstam prišel. Ko je pomočnik zrašek prederl, priteče enmalo sterjene kervi in belkaste žleze.

Ta pomoč je lahka, samo tega se je varovati, da kje drugod na strani s perstam ne predêre; kdor se je tega le enekrat vabil in to poskusil, ne bo vkljub vsim tukajšnjim gubam prave poti zgrešil, ker tista jamica, od ktere smo že gori goverili, je gotovo kazalo, kje se ima zarašeno ustje predreti. Je ustje močno zarašeno, se mora precej s silo predreti, čeravno je živina pri tem zlo nepokojna.

Da se prederto ustje vnovič ne zarase, naj se dobro s kakošno čisto, neosoljeno mastjo namaže, ali pa lojena sveča, ki se je poprej enmalo pri ognji zmečila, v to luknjo vtakne in noter lezati pusti.

V tem obstoji vsa umetnost, ktera gotovo pomaga, ako je v zarašenim ustju vzrok jalovosti.

Le sledeče opomnimo:

1. To se stori le takrat, kadar se krava poja.

2. Krava naj se terdno kam priveže in tako na kakošno steno prisloni, da jo en človek, ki v njeno levo stran roke oprè, mirno deržati zamore.